

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ НА СТАДІЯХ ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ

IMPLEMENTATION OF THE TASKS OF CRIMINAL PROCEEDINGS AT THE STAGES OF REVISION OF COURT DECISIONS

Лапкін А.В., д.ю.н., доцент,
в.о. завідувача кафедри кримінальної юстиції

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Маринів В.І., к.ю.н., професор,
доцент кафедри кримінального процесу, декан факультету прокуратури

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

У статті досліджуються проблеми реалізації завдань кримінального провадження на стадіях перегляду судових рішень. Правовідносини, що складаються з приводу перегляду судових рішень, мають істотну специфіку, яка позначається на реалізації завдань кримінального провадження на цих стадіях. Зважаючи на це, набуває актуальності дослідження питань реалізації завдань кримінального провадження на стадіях перегляду судових рішень.

Метою даної наукової статті є з'ясування особливостей реалізації завдань кримінального провадження на стадіях перегляду судових рішень.

У статті на підставі аналізу положень українського законодавства та теоретичних праць проаналізовано предмет та призначення стадій перегляду судових рішень.

Обґрунтовано, що предмет судового розгляду залишається незмінним протягом всього судового провадження, у тому числі на стадіях перегляду судових рішень. Відповідно, реалізуючи свої процесуальні функції на стадіях перегляду судових рішень, і сторона захисту, і сторона обвинувачення продовжують виконання покладених на них загальних завдань, які відповідають призначенню їх діяльності у судовому провадженні.

Доведено, що призначення стадій перегляду судових рішень полягає у забезпеченні правосудності судових рішень шляхом наступного контролю за ними та виявлення й усунення помилок і порушень при їх прийнятті, за допомогою чого здійснюється реалізація завдань кримінального провадження. Однак цей засіб має розглядатися як факультативний, оскільки високий рівень перегляду, навіть безвідносно до його результатів, відволікає значну частину ресурсів системи кримінальної юстиції, суттєво затягує кримінальне провадження, а також позбавляє рішення суду першої інстанції визначеності.

Встановлено, що оскільки перегляд судових рішень пов'язаний з оцінкою їх законності, обґрунтованості та вмотивованості, то його показники опосередковано відображають ефективність попередньої кримінальної процесуальної діяльності у відповідному кримінальному провадженні.

Зроблено висновок, що стадії перегляду судових рішень повною мірою слугують виконанню завдань кримінального провадження, однак виступають додатковою, факультативною гарантією їх реалізації, що повинна мати обмежену сферу застосування.

Ключові слова: завдання кримінального провадження, перегляд судових рішень, апеляційне провадження, касаційне провадження, суд, прокурор, кримінальне провадження.

The article examines the problems of implementing the tasks of criminal proceedings at the stages of review of court decisions. The legal relationship that is formed regarding the review of court decisions has significant specifics that affect the implementation of the tasks of criminal proceedings at these stages. Taking this into account, the study of the implementation of the tasks of criminal proceedings at the stages of review of court decisions becomes relevant.

The purpose of this scientific article is to clarify the specifics of the implementation of the tasks of criminal proceedings at the stages of review of court decisions.

The article, based on the analysis of the provisions of Ukrainian legislation and theoretical works, analyzes the subject and purpose of the stages of review of court decisions.

It is substantiated that the subject of the trial remains unchanged during the entire court proceedings, including at the stages of review of court decisions. Accordingly, implementing their procedural functions at the stages of reviewing court decisions, both the defense side and the prosecution side continue to perform the general tasks assigned to them, which correspond to the purpose of their activity in court proceedings.

It is proven that the purpose of the review stages of court decisions is to ensure the justice of court decisions by means of subsequent control over them and the identification and elimination of errors and violations during their adoption, with the help of which the tasks of criminal proceedings are implemented. However, this remedy should be considered optional, since a high level of review, even regardless of its results, diverts a significant part of the resources of the criminal justice system, significantly delays the criminal proceedings, and also deprives the decision of the court of first instance of certainty.

It was established that since the review of court decisions is related to the assessment of their legality, reasonableness and motivation, its indicators indirectly reflect the effectiveness of the previous criminal procedural activity in the relevant criminal proceedings.

It was concluded that the stages of review of court decisions fully serve the tasks of criminal proceedings, but act as an additional, optional guarantee of their implementation, which should have a limited scope of application.

Key words: tasks of criminal proceedings, review of court decisions, appellate proceedings, cassation proceedings, court, prosecutor, criminal proceedings.

Постановка проблеми. Кримінальна процесуальна діяльність не закінчується після винесення судом остаточного судового рішення, оскільки в деяких випадках ці рішення підлягають перегляду. Провадження з перегляду судових рішень, до яких належать: 1) провадження в суді апеляційної інстанції; 2) провадження в суді касаційної інстанції; 3) провадження за нововиявленими обставинами; 4) провадження за виключними обстави-

нами, є факультативними стадіями кримінального провадження, адже реалізуються лише щодо частини судових рішень. Водночас кримінальна процесуальна діяльність на цих стадіях займає значну частку кримінального провадження, яка потребує належного нормативно-правового та теоретичного забезпечення.

Перегляд судових рішень здійснюється за скаргами заінтересованих учасників кримінального провадження.

Останні беруть участь у перегляді судових рішень в двох випадках: щоб добитися скасування або зміни рішення, з яким вони не згодні, або ж щоб забезпечити залишення прийнятого для них судового рішення без змін, а вимогу іншого суб'єкта щодо його перегляду – без задоволення.

Будучи складовою кримінального процесу, провадження з перегляду судових рішень спрямоване на досягнення загальних завдань останнього, визначених у ст. 2 КПК України. Разом з тим, правовідносини, що складаються з приводу перегляду судових рішень, мають істотну специфіку, яка позначається на реалізації завдань кримінального провадження на цих стадіях. Зважаючи на це, набуває актуальності дослідження питань реалізації завдань кримінального провадження на стадіях перегляду судових рішень.

Проблеми перегляду судових рішень в Україні розглядало чимало дослідників, зокрема Н. Р. Бобечко, Д. О. Захаров, О. С. Кашка, І. Ю. Мірошников, О. В. Острогляд, В. І. Сліпченко, Ю. О. Фідря та ін. Водночас, у науковій юридичній літературі досі не сформована єдина позиція щодо сутності та призначення стадій перегляду судових рішень, а також співвідношення спеціальних завдань цих стадій із загальними завданнями кримінального провадження. Це зумовлює необхідність проведення даного наукового дослідження.

Відповідно, метою наукової статті є з'ясування особливостей реалізації завдань кримінального провадження на стадіях перегляду судових рішень.

Виклад основного матеріалу. Завданнями кримінального провадження, відповідно до ст. 2 КПК України, є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура. Вказані завдання мають загальний характер, тобто реалізуються на всіх стадіях кримінального провадження. Разом з тим, на кожній окремій стадії вони набувають певної специфіки та деталізації, зумовленої особливостями відповідної стадії. Це правило досить виразно виявляється на стадіях перегляду судових рішень.

Можливість перегляду судових рішень пов'язана із реалізацією відповідного права особи на перегляд її справи вищим судом, яке є одним із загальнознайомих прав людини, закріпленим у п. 5 ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, ч. 1 ст. 2 Протоколу № 7 до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, п. 8 ч. 2 ст. 129 Основного Закону та ст. 24 КПК України та розглядається як невід'ємна складова права на захист [1, с. 14]. Базовий характер цього права для кримінального провадження проявляється у тому, що забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності закріплено як одну із загальних засад кримінального провадження. Значення відповідної засади виявляється у гарантуванні кожному права на перегляд рішення суду, що стосується його прав, свобод чи інтересів, судом вищого рівня в порядку, передбаченому процесуальним законодавством, з метою забезпечення виправлення вищестоящим судом помилок, допущених нижчим судом, гарантування прав і законних інтересів учасників процесу, утвердження законності і справедливості судочинства [2, с. 74]. Вказана засада рівною мірою стосується захисту як приватного, так і публічного інтересу, тому оскаржувати судові рішення можуть як особи, які відстоюють у кримінальному провадженні

приватні інтереси (обвинувачений, потерпілий, цивільний позивач, цивільний відповідач та ін.), так і прокурор, який представляє публічні інтереси.

Водночас серед дослідників немає єдності у визначенні предмета судового розгляду на стадіях перегляду судових рішень. Так, на думку численної групи науковців, зокрема П. М. Каркача [3, с. 15-16], Н. В. Скорика [4, с. 9], О. М. Толочка [5, с. 54], на стадіях перегляду судових рішень предметом дослідження є не обвинувачення, а законність та обґрунтованість вироку. Це зумовлено тим, що підтримання прокурором обвинувачення закінчується з моменту винесення судом вироку, тож на стадіях перегляду судових рішень прокурор вже доводить свою позицію щодо заперечення або підтримання судового рішення, сприяючи тим самим правильному вирішенню справи. Загалом, такі підходи можна пояснити тим, що вироком суду, який оскаржується, кримінально-правовий конфлікт уже вирішений по суті. Тому, на відміну від суду першої інстанції, на стадіях перегляду судових рішень не розглядається обвинувачення, а власне переглядаються судові рішення, ухвалені щодо обвинувачення, на предмет їх законності й обґрунтованості.

Натомість інша група дослідників допускає можливість реалізації на стадіях перегляду судових рішень обвинувальної функції, однак в обмеженому вигляді. Так, Ю. О. Фідря допускає продовження прокурором на цих стадіях кримінального переслідування, однак лише як факультативного завдання поряд із реалізацією правоохоронного та правозахисного завдань, які є першочерговими [6, с. 7]. На думку Б. Е. Майлуца, на цих стадіях наявні певні елементи кримінального переслідування, проте вони втілюються у відповідну кримінальну процесуальну діяльність лише через виконання першочергової функції – сприяння здійсненню перегляду судових рішень [7, с. 51]. Оригінальною є позиція В. В. Долежана, на думку якого прокурори можуть продовжувати підтримання державного обвинувачення лише у разі спроб домогтися скасування виправдувальних вироків і прийняття інших процесуальних рішень, які погіршують становище обвинувачених і виправданих, тоді як в інших випадках завдання прокурора є не обвинувачення, а захист прав і свобод [8, с. 213]. Частково підтримує та розвиває цю позицію І. В. Гловюк, вказуючи, що прокурор у стадії апеляційного провадження може реалізовувати функцію обвинувачення (у випадках погіршення становища засудженого) та функцію сприяння судовому контролю правосудності судових рішень, а у стадії касаційного провадження здійснює лише другу з цих функцій [9, с. 95]. Узагальнюючі, подібні підходи можна вважати компромісним варіантом, який, додержуючись загальної позиції щодо самостійного предмета стадій перегляду судових рішень, диференціює його з огляду на специфіку суб'єкта оскарження та виконувану ним процесуальну функцію.

Разом з тим, з позиціями і першої, і другої групи фахівців не можна погодитися, оскільки вони фактично стверджують про наявність на стадіях перегляду судових рішень окремого предмета судового розгляду, яким є законність та обґрунтованість судових рішень. Таким чином, відбувається багаторівнева конструкція предметів судового кримінального провадження, коли предметом судового розгляду у першій інстанції є обвинувачення (тобто вирішується спір про обвинувачення), а в наступних інстанціях – судові рішення, ухвалені щодо такого обвинувачення (тобто вирішується спір про судове рішення). При цьому відбувається штучне відокремлення судового рішення від обвинувачення, що дозволяє розглядати перше автономно від другого. Однак слабкість цієї конструкції виявляється у тому, що судові рішення не можуть бути відокремлені від обвинувачення, щодо якого вони ухвалені. Вони слугують формою виразу позиції суду щодо нього, тому мають похідний і вторинний по відношенню до обвинувачення

характер. Таким чином, предметом розгляду на стадіях перегляду залишається обвинувачення, хоча й інтерпретоване крізь призму судового рішення. Іншими словами, предметом розгляду на всіх стадіях судового кримінального провадження залишається той самий спір про обвинувачення.

Тож будь-яка ситуація оскарження судового рішення свідчить про продовження спору між сторонами, який не був остаточно вирішений в суді першої інстанції. Відповідно, кожен із учасників кримінального провадження на стадіях перегляду судових рішень зберігає свою первісну і визначальну для нього процесуальну функцію, тобто прокурор залишається обвинувачем, захисник – захисником тощо. Їх участь в перегляді судових рішень обумовлюється діяльністю у суді першої інстанції і є похідною від неї. І хоча її правові підстави, порядок і засоби реалізації є дещо відмінними від діяльності в суді першої інстанції, змістовно це є єдина діяльність, що лише здійснюється у різних формах, підпорядковуючись розвитку кримінального провадження. Тому, наприклад, погляди на самостійний характер забезпечення прокурором законності судових рішень та/або прав учасників кримінального провадження, здійснення ним правозахисної діяльності чи окремої діяльності зі сприяння перегляду судових рішень видаються неспроможними, оскільки не відповідають системі функцій прокуратури. Вони ведуть до хибного твердження, що в стадіях перегляду судових рішень прокурор здійснює якусь особливу діяльність, яка знаходиться поза межами системи конституційних функцій прокуратури. Формально це спростовується вже тим, що подібна діяльність підпадає під заборону покладення на прокуратуру функцій, які не передбачені Основним Законом. Отже, реалізуючи свої процесуальні функції на стадіях перегляду судових рішень, і сторона захисту, і сторона обвинувачення продовжують виконання покладених на них загальних завдань, які відповідають призначенню їх діяльності у судовому провадженні.

При цьому конкретизація загальних завдань кримінального провадження на стадіях перегляду судових рішень потребує урахування специфіки цих стадій, передусім їх значення в системі кримінального процесу. У науковій юридичній літературі призначення перегляду судових рішень розуміється більш-менш однаково. Так, І. Я. Фойницький вбачав його завдання у наданні новим розглядом судовому вироку додаткової гарантії справедливості шляхом залучення вищестоящого суду [10, с. 507]. На думку М. С. Строговича, значення такого перегляду полягає у тому, що він: 1) є формою здійснення вищестоящими судами нагляду за судовою діяльністю нижчестоящих; 2) слугує гарантією прав і законних інтересів сторін [11, с. 362]. Ю. М. Грошевой вбачає його призначення у забезпеченні всебічної перевірки законності та обґрунтованості вироків [12, с. 55]. В. І. Сліпченко відмічає, що провадження з перегляду судових рішень виконує контрольну та правовідновлювальну функції, оскільки в результаті оскарження зменшується ризик судової помилки, краще забезпечується дотримання законності [13, с. 12]. Розуміння його як здійснення судового контролю, тобто перевірки правосудності рішень суду першої інстанції та ухвал слідчого судді, дотримуються також О. С. Кашка, І. М. Козьяков та Н. В. Лісова [14, с. 60; 15, с. 10]. На думку Д. О. Захарова, О. В. Острогляда його призначення полягає у наданні додаткової гарантії справедливості судового вироку, а також можливості для зацікавленої особи продовжити захист своїх прав у вищестоящому суді [16, с. 8; 17, с. 7].

Отже, призначення стадій перегляду судових рішень полягає у забезпеченні правосудності судових рішень шляхом наступного контролю за ними та виявлення й усунення помилок і порушень при їх прийнятті, що слугує захисту прав та законних інтересів учасників кримінального

ного провадження та виконання інших завдань кримінального провадження, а також гарантує реалізацію засад верховенства права, законності, змагальності, доступу до правосуддя та ін.

Разом з тим, воно конкретизується щодо кожного з видів перегляду: так, відносно апеляційного – полягає в попередженні набрання законної сили неправосудним рішенням суду першої інстанції; відносно касаційного – у припиненні виконання рішення суду першої чи апеляційної інстанції, прийнятого з порушенням матеріального та/або процесуального закону, а також сприяння у формуванні судової політики (шляхом прийняття Верховного Суду правових позицій щодо застосування законодавства при розгляді й вирішенні кримінальних проваджень певної категорії); відносно провадження за нововиявленими або виключними обставинами – у забезпеченні урахування впливу на остаточне судові рішення нових юридичних фактів, які не були відомі на час судового розгляду і які самі по собі або разом із раніше виявленими обставинами доводять його неправильність.

Оскільки перегляд судових рішень пов'язаний з оцінкою їх законності, обґрунтованості та вмотивованості, тобто передусім спрямований на перевірку діяльності судів нижчих інстанцій, слід зазначити, що його показники опосередковано відображають ефективність попередньої кримінальної процесуальної діяльності у відповідному кримінальному провадженні. Зокрема, високі показники такого перегляду свідчать про негативні тенденції у попередніх стадіях кримінального провадження, причому не лише при розгляді справ в суді першої інстанції, а й у досудовому розслідуванні. Так, якщо суб'єктом оскарження був прокурор, це означає, що в суді нижчої інстанції він не зміг належним чином відстояти свою позицію і домогтися ухвалення відповідного їй судового рішення; якщо судові рішення оскаржує сторона захисту, то існує висока ймовірність, що під час попереднього кримінального провадження були порушені їх права: якщо ж таке рішення оскаржують потерпілий, цивільний позивач або цивільний відповідач, то це означає, що перебіг та/або результати кримінального провадження не задовольняють їх інтереси тощо.

Також слід зауважити, що високий рівень перегляду, навіть безвідносно до його результатів, відволікає значну частину ресурсів системи кримінальної юстиції, суттєво зтягує кримінальне провадження, а також позбавляє рішення суду першої інстанції визначеності. Зокрема, науковці вказують на те, що суди вищих інстанцій переповнені скаргами, які подаються сторонами не тільки для усунення порушень закону, а й для «галочки» та для затягування процесу [18, с. 110-111]. При цьому на перегляд судового рішення відволікається більше ресурсів, ніж на його прийняття, адже такий перегляд завжди здійснюється колегіально й потребує ретельної підготовки, що створює додаткове навантаження на судову систему і веде до відтермінування набрання остаточним судовим рішенням у справі законної сили [19, с. 283]. З точки зору прокурорської діяльності забезпечення оскарження судових рішень потребує не менших зусиль, зокрема, підготовки прокурором, який підтримував публічне обвинувачення в суді першої інстанції, правової позиції щодо необхідності такого оскарження, погодження її з керівником органу прокуратури, підготовки і внесення апеляційної, касаційної скарги, участі у суді апеляційній чи касаційній інстанції, що потребує залучення прокурорів органів прокуратури вищого рівня тощо [20, с. 823].

Зважаючи на це, перегляд судових рішень варто розглядати саме як додаткову гарантію захисту прав і охоронюваних законом інтересів громадян, юридичних осіб та держави в тому чи іншому виді судочинства [21, с. 72], оскільки її використання як основної шкодить інтересам кримінального правосуддя і реалізації завдань кримі-

нального провадження. Слід погодитися із Н. Р. Бобечком у тому, що його можливість є компромісним вирішенням конфлікту двох концептуальних підходів – необхідності виправлення допущеної судової помилки, що демонструє ефективність системи кримінальної юстиції, та забезпечення стабільності й непохитності судового рішення [22, с. 197], а також із Л. М. Лобойком, який зазначив, що чим більша кількість стадій з перегляду рішень суду, тим більшою є невизначеність у правовідносинах, що виникли і розвиваються у межах конкретного кримінального провадження, бо вони протягом тривалого часу не можуть завершитися через відсутність остаточного рішення [23, с. 106]. Тому законодавець повинен прагнути до пошуку розумного балансу між забезпеченням права на оскарження судових рішень та тими негативними наслідками, які створює його реалізація, обмежуючи підстави оскарження, ускладнюючи можливості їх

застосування, а також спрощуючи й прискорюючи процедуру перегляду.

Висновки. Специфіка правовідносин, що складаються з приводу перегляду судових рішень, позначається на реалізації завдань кримінального провадження на цих стадіях. Призначення стадій перегляду судових рішень полягає у забезпеченні правосудності судових рішень шляхом наступного контролю за ними та виявлення й усунення помилок і порушень при їх прийнятті. При цьому, незважаючи на специфіку перегляду судових рішень, предмет кримінального провадження, як і процесуальні функції його учасників, на цих стадіях залишаються загальними, що визначає безперервність і наступність кримінального провадження. Таким чином, розглядувані стадії повною мірою слугують виконанню завдань кримінального провадження, однак виступають додатковою, факультативною гарантією їх реалізації, що повинна мати обмежену сферу застосування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шило О. Г. Теоретичні основи та практика реалізації конституційного права людини і громадянина на судовий захист у досудовому провадженні у кримінальному процесі України: автореф. дис... д-ра юрид. наук. Харків, 2011. 41 с.
2. Марынин В. И. Принцип обеспечения права на обжалование судебных решений в уголовном производстве Украины. *Закон и Жизнь = Legea si Viata*. 2016. № 1/2. С. 72–76.
3. Каркач П. М. Державне обвинувачення в суді за новим кримінальним процесуальним законодавством України : навч. посіб. Харків: Право, 2013. 184 с.
4. Скорик Н. В. Прокурор в стадии кассационного производства в советском уголовном процессе: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. Харьков, 1967. 18 с.
5. Толочко О. Процесуальна діяльність прокурора у кримінальному провадженні: структурно-функціональний аспект. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2013. № 4. С. 49–55.
6. Фідря Ю. О. Діяльність прокурора в контрольних стадіях кримінального процесу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2010. 20 с.
7. Майлунц Б. Е. Суб'єкти кримінального переслідування у досудовому провадженні та у провадженні в суді першої інстанції: дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2019. 230 с.
8. Долежан В. В. Завдання і порядок участі прокурора в перегляді судових рішень у кримінальних справах. *Правове життя сучасної України*: матеріали Міжнар. наук. конф. проф.-викл. та аспірант. складу (м. Одеса, 16-17 травня 2013 р.). Одеса: Фенікс, 2013. Т. 2. С. 212–214.
9. Гловюк І. В. Функціональна спрямованість діяльності прокурора у судово-контрольних стадіях кримінального судочинства України. *Митна справа*. 2012. № 1. Ч. 2. Кн. 2. С. 90–96.
10. Фойницький І. Я. Курс уголовного судопроизводства. СПб., 1910. Т. 2. 3-е изд., пересм. и доп. 572 с.
11. Строгович М. С. Курс советского уголовного процесса. Т. 2. М.: Наука, 1970. 616 с.
12. Грошевой Ю. М., Пономаренко Л. Д., Хотенец В. М. Кассационный протест прокурора по уголовным делам. Киев: Изд-во УМК ВО при Минвузе УССР, 1989. 88 с.
13. Сліпченко В. І. Апеляційне провадження в системі кримінальнопроцесуальних стадій: дис. ... канд. юрид. наук. Запоріжжя, 2007. 237 с.
14. Кашка О. С. Повноваження суду апеляційної інстанції в кримінальному процесі України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2013. 285 с.
15. Козьяков І. М., Лісова Н. В. Прокурор в апеляційному провадженні з кримінальних справ : [навч. посібник]. Київ: Алерта, 2010. 148 с.
16. Захаров Д. О. Правова природа та система рішень апеляційного суду у кримінальному судочинстві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2006. 20 с.
17. Острогляд О. В. Здійснення адвокатом захисту у стадії апеляційного перегляду рішень суду першої інстанції: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2007. 20 с.
18. Сапін О. Прокурор у кримінальному провадженні з перегляду судових рішень: досвід зарубіжних держав. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2011. № 2. С. 107–113.
19. Маринів В. І. Письмове провадження в судах апеляційної та касаційної інстанцій як засіб спрощення кримінального судочинства. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 2. С. 281–286.
20. Лапкін А. В. Прокурор у кримінальному провадженні: теоретичні, правові та організаційно-методичні проблеми : монографія. Харків: Право, 2020. 1304 с.
21. Бородін М. Перегляд судових рішень у касаційному порядку. *Право України*. 2006. № 7. С. 72–76.
22. Бобечко Н. Р. Суть, завдання, значення та процесуальні особливості провадження за нововиявленими обставинами за КПК України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 1. С. 193–197.
23. Лобойко Л. М. Співвідношення стадій логічної і функціональної послідовності у кримінальному процесі. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2015. Вип. 29. С. 99–108.